

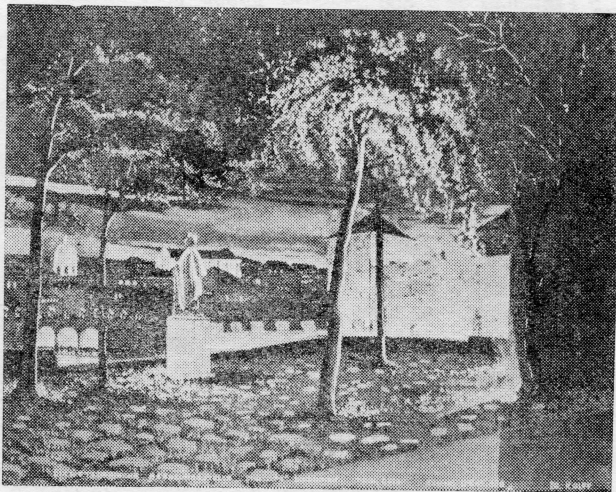
Kap. b. b. ANDELKO KALPIĆ
Beograd

Raste snaga općenarodne odbrane na obali i moru

Dosljednost principima borbe za mir i ravnopravne odnose u svijetu koji izrastaju na tlu našeg samoupravnog socijalističkog društva zahtijeva njegovu spremnost i sposobnost da se odupre i odbrani od napada bilo kog agresora. Iz tih osnova proizlazi koncept naše općenarodne odbrane. Na njegovoj realizaciji učinjeno je, naročito u protekloj godini, veoma mnogo. Ali kako je to stalna društvena potreba u ovim nemirnim svjetskim prilikama svaki je naš građanin s pravom zainteresiran da se ona stalno usavršava i jača. Iz kompleksa sistema općenarodne odbrane za ovu priliku navest ćemo neka pitanja bliže vezana za problematiku odbrane jadranskog pomorskog vojišta i razvoj pomorsko-teritorijalnih jedinica koje mogu biti od interesa za našu pomorsku privredu i primorske općine.

Cjelokupan privredni, ljudski i vojni potencijal na jadranskom pomorskom vojištu čini jedinstven specifičan strateški objekt odbrane. Pri realizaciji koncepcije općenarodne odbrane ta činjenica ističe značaj teritorijalnih jedinica i ulogu općenarodnog otpora. Zahtijeva stvaralačku primjenu u život načela koncepcije i Zakona o narodnoj odbrani.

Kao što bi bilo pogrešno ne vidjeti specifičnosti našeg pomorskog vojišta, koje se sastoje u vojnogeografskom, vojnotehničkom i nekim drugim osobinama vezanim za more, tako bi očito bilo nedopustivo te specifičnosti smatrati argumentom da se jedinice teritorijalne odbrane tome ne mogu prilagoditi. Te bi krajnosti mogle dovesti do toga da se na tom dijelu naše zemlje razviju samo teritorijalne čete ili njima slične jedinice. Pored ovih jedinica, a djelom upravo i zbog njihova postojanja na obali i otocima, potrebno je razvijati čitavu skalu pomorsko-teritorijalnih jedinica. Navodimo neke: jedinice pomorskih diverzanata, zatim za protivvazdušnu i za protivdiverzantsku odbranu sidrišta i objekata pomorske privrede, za protivminsku odbranu, kao i za izvršenje drugih zadataka u odbrani obale naročito u borbi protiv pomorskog desanta i za borbu u pozadini napadača. Suvremeno opremljene i naoružane, snabdjevene prikladnim plovnim sredstvima one zajedno s operativnim snagama Ratne mornarice i razno-

Spomenik palim borcima na Trgu oružja u Dubrovniku

vrsnim oblicima otpora naroda predstavljaju neosvojivu branu.

Pomorska privreda, ribarstvo, radne i sportske organizacije već raspolažu znatnim sredstvima (preko 40.000 čamaca). Tome treba dodati opremu i naoružanje koju uslijed tipizacije ustupa Ratna mornarica. Ova solidna osnova može se zajedničkim naporima, tipizacijom, standardizacijom i modernizacijom tehničke baze naročito pomorske privrede stalno usavršavati primjenom efikasnih instrumenata u politici razvoja. Te je instrumente potrebno što prije donijeti.

U obuci i osposobljavanju kadrova za specifične zadatke stručnu pomoć mogu u prvom redu pružiti vojno-pomorski oficiri, ustanove i škole Ratne mornarice. U ta' posao neophodno je uključiti škole, obrazovne i sportske i druge organizacije na terenu. Pored toga sastav Ratne mornarice mora biti osposobljen da po potrebi djeluje i u pozadini napadača kao i sastav teritorijalnih jedinica.

Iz samoupravne prakse društva izrastaju novi kvaliteti. Upravo iz tih razloga za razliku od klasičnih vojnih struktura u stanju smo da mnogo efikasnije rješavamo čitav niz zadataka u odbrani obale i mora. Poznato je da su pomorski diverzanti klasičnih mornarica odabirani i upotrebljavani po principu uskog kruga zatvorenosti. Naše općine na moru, njihovi štabovi odbrane mogu razvijati pomorske diverzante na najmasovnijoj osnovi. Naravno kod toga je neophodno obezbijediti obuku, opremu, naoružanje i taktiku upotrebe koja obezbjeđuje da omladinac dobrovoljac postane vrstan pomorski diverzant. Grupe, odredi pa i flotile malih brzih brodova i čamaca naoružanih lakim naoružanjem velike vatrene moći mogu postati za napadača veoma neugodan i neuhvatljiv protivnik. Slično je i sa nekim drugim usko mornaričkim specijalnostima koje su bile »tabu« zatvorenih vojnih formacija.

Veliki su potencijali trgovačke flote. Kako ih upotrijebiti u odbrani zemlje? U traženju odgovora na ovo pitanje ne možemo se zadovoljiti samo onim rješenjima koja predjeluju zadatke brodova prikladnih za upotrebu u uskom Jadranskom moru. Pravo je i obaveza svakog našeg broda i brodske posade da maksimalno pridonese odbrambenim naporima zemlje bez obzira na kojem ih od svjetskih mora ili luka zatekne agresija na domovinu. Iskustva iz narodnooslobodilačkog rata na moru ukazuju da nikada više naši narodi ne smiju doći u situaciju da iz ničega grade ratnu mornaricu. Ta iskustva dokazuju, također, da Jugoslavija kao pomorska zemlja može svoje odbrambene napore uspješnije rješavati u mjeri u kojoj se potpunije oslanja na prednosti koje joj pruža more, naš Jadran, kao spona sa svijetom. Svaki brod i njegova posada treba da kao subjekti budu što prije u položaju da ispune svoja prava u odbrani zemlje. Obaveza je to ne samo brodarskih poduzeća i štabova narodne odbrane primorskih republika već napose Saveznog izvršnog vijeća.

Razni oblici otpora stanovništva otoka i obale, koji su tako snažno došli do izražaja u toku narodnooslobodilačkog rata, mogu se obogatiti neprekinutim nizom novih inicijativa koje će agresoru nanositi teške ekonomske i političke, moralne pa i vojne gubitke. Razvoj civilne zaštite naročito organizacije službe spasavanja, izvlačenja i zbrinjavanja na obali i moru, do sada znatno zapostavljeni, učinit će odbranu još čvršćom i žilavijom.

Za ove, kao i druge zadatke, važi da će rezultati u odbrani našeg mora i obale biti utoliko lakši koliko su blagovremeno izvršene temeljite pripreme u miru. Koordiniranim naporima na svim nivoima od općine do federa-

cije i uz suradnju svih stepena vojne organizacije, posebno Ratne mornarice kao najstručnije vojne organizacije za pomorstvo našeg samoupravnog društva, moguće je doći do najoptimalnijih rješenja i izbjeći improvizacije koje se tako krvavo plaćaju u ratu. Kod toga ne bi se smjelo zapostaviti iskustva drugih pomorskih zemalja, a naročito ona iz našeg oslobodilačkog rata i oslobodilačke borbe drugih naroda.

Preko stalne razmjene informacija, usaglašavanjem operacijskih planova i stepena borbene gotovosti jedinica između teritorijalnih i vojno-pomorskih komandi, fleksibilnim reguliranjem nadležnosti i komandovanja u miru i ratu na osnovi integralnih ciljeva moguće je dostići nove kvalitete u odbrani. Na ovom našem moru i obali niti ima niti će biti djelića na kojem bi se agresor i za trenutak mogao osjećati spokojan. Prednost je to koju osvajač nije u stanju da prevaziđe.

Još nedovoljno prostudirani ekonomsko-financijski činioci predstavljaju posebnu ali savladivu preokupaciju. Velike serije u izradi opreme i naoružanja, usmjeravanje iz-

gradnje i nabavke plovnih sredstava, zajednička upotreba postojećih kapaciteta škola, skladišta, institucija, ulaganja u infrastrukturu od strane svih zainteresiranih, koordinirani naponi u realizaciji projekata prostornog uređenja južnog i drugih dijelova Jadrana, mogu uz manja ulaganja dati postepeno najoptimalnije rezultate.

Nauku, naučne institute i radnike u JNA i u društvu potrebno je efikasnije uključiti i u rješavanje pitanja odbrane obale i mora kao dijela cjelokupnog sistema. Simpozij o teritorijalnoj odbrani u našem sistemu općenarodne odbrane, koji organizira DSNO za april 1970. godine mogao bi u tom pogledu dati pozitivne rezultate ako se u njegov rad uključe poznavaoци vojno-pomorske problematike.

Odbrana obale i mora, čiju kičmu na moru čine moderne operativne snage Ratne mornarice koje stalno jačamo, sa teritorijalnim jedinicama osposobljenim za dejstva na pomorskom vojištu i sa nesalomljivom snagom otpora naroda predstavlja nov kvalitet o kojem treba da dobro razmisli svaki agresor prije nego se odluči za napad.